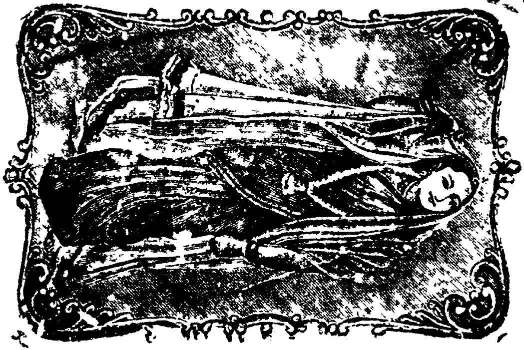
ભાગ
૧—૨

અક્કલનું પડીકું

દાગજી મહુમુદ અને મહમદભાઈ માટે
છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા,
શા. ચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર

છાપ્યું :-
રાણીતળાવ. [illegible]-સુરત.

ચાર આના

અક્કલનું પડીકું

—: અથવા :—

ખુબીનો ખજાનો

ભાગ ૧—૨ સાથે

કાગઝી મહમુદ એન્ડ મહમદભાઈ

—: માટે :—

સંગ્રહ કરી પ્રગટ કર્તા

શા. ચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર

ઠે૦ ગોપીતળાવ, મેઈન રોડ, સુરત.

બ્હોળા સુધારા વધારા સાથેની નવી આવૃતિ.

કીંમત ચાર આના.

સુરત બરાનપુરી ભાગળ ભાજીવાળી પોળમાં આવેલા શ્રી અનાવિલ બંધુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં ગોવિન્દજી કાહાભાઇ નાયકે છાપ્યું.

પૃથ્વી પુત્ર

નવીન પ્રેમ રસભીની મૃગનયની, ભાન તું ક્યાં ભૂલી આવી,
સાળી સલુણી મદન મદભીણી, કોણે તને ભરમાવી બ્હેન ?–ભાન.
સરવર તટપર જલક્રીડાએ, સહજ સખી એ તો આવી.
ચંપક છાંયે ઉભી રહી એને ભોગીએ ભરમાવી.
અરસપરસ અમ આંખ મળી, મને લોચનીએ લલચાવી–બેન,
માર્ગે જતાં મળ્યો મધુકર નિકટ ગઇ અણજાણી,
મદભર રસીકા રસ લૂટતાં રસ ઘેન મહીં ઘેરાણી,
મનગમતાની મોજમજાહમાં ફુલ વેણી વીખરાણી–બેન.

સંસાર સાગર— (રાગ કવ્વાલી.)

ઘરને સંભાળી રાખતાં, વાડી જતી રહી;
બટકાળીને લોભાવતાં, લાડી જતી રહી.
સીધી સડક જાતો હતો, થાંભલો નડયો,
મોટર અમારા પ્રેમની, આડી જતી રહી.
જાવું હતું દાદર ઉપર, પણ ભાન ન રહ્યું,
એ મોહમાં માહિમની, ખાડી જતી રહી.

સમાપ્ત.

અસલ પ્રખ્યાત

અક્કલનું પડીકું

—: અથવા :—

ખુબીનો ખજાનો

ભાગ ૧—૨ સાથે.

વીર—કુણાલ.—રાગ,ગઝલ—

અમારા દેશને છોડી, અમે થાનાર પરદેશી;
હૃદયને મેળવી લેશે, અમારો પ્યાર પરદેશી.
થયાં દુર્ભાગીયાં એવાં, તજાવી દેશની સેવા;
ભટકશું પારકા ઘરમાં બની લાચાર પરદેશી.
અમારી ધર્મ નીતિથી, અમારી સત્ય રીતિથી;
અમે સતકર્મથી થઇશું હૃદયના હાર પરદેશી.
અમારા દેશ બંધુઓ અમારી જન્મ ભુમીમાં;
હવે છેલ્લા પ્રણામો છે, અમે હદપાર પરદેશી.

બલીરાજા.

—:═══:—

મારી **સજની** તું ક્યાં રમીઆવી **રજની**, સાચું બોલ, બોલ, બોલ,
આણી સેંયર, તું શીદને આળ ચઢાવે, કેડો છોડ, છોડ, છોડ?
હમણાં **માળા** ગુંથી હતીને, હમણાં કેમ કરમાણી,
પરસેવો તને ક્યાં વળ્યો, તારી **ભમ્મર** ક્યાં ભીંજાણી—સાચું.
—કાળો ભમરો શીર પર બેઠો, ઉરાડતાં ધમરાણી,
લાપોટે લટ છુટી ગઇ—મારી **ભમ્મર** ત્યાં ભીંજાણી—કેડો
કસ્તુરી તારા અંગે મ્હેકે, કુસુમકળીના હારો,
નયન રહ્યાં છે નાચી **નવેલી** મળીયો કોણ ઠગારો—સાચું
—ચંદ્ર—સરોવર નહાવા ગઇથી, વાટે મળ્યો એક **માળી**,
છાબ ભરીને ગજરા આપ્યા, હું તો તમથી હારી—કેડો.

રાજા જશવન્તસિંહ —રાગ ભજન—

મારા ભવની બાવટ ભાગીરે જોગીડા જુના—
લગની તુજ નામની લાગીરે જોગીડા જુના—
વચને ભેદ ભર્યાં ભેદુનાં, હૈયાં તુજવીણ સુના—
આ કામણગારી નારીએ શું કામણ મુંજને કીધું ?
તન દઇને મનડું લીધુંરે—પણ દુઃખ વિયોગનું દીધું—
નીશદીન સાથ રહું સમજુના.........મારા ભવની—

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી—રાગ—ભજન—

રૂપે શું મન રાચોરે. કાયાનો રંગ કાચોરે ભગવાન ભજો (૨)
હાડ માંસને રૂધિર ભરેલું મઢયું ચામડે અંગ, (૨)
ગંદા દેહનો ગર્વ નકામો, કાયાનો રંગ પતંગ.
ભરૂંસો નહીં સાચોરે, કાયાનો રંગ કાચોરે, ભગવાન ભજો—

ભરથરી-પીંગળા અને ભરથરીનો સંવાદ—

ધીક યુવા ધીક મુજને, ધીક કામ વિકારજી;
જેણેરે ભુલાવી મને સત્યથી, કર્યા નીચ વિચારજી,
—ભેખરે ઉતારો રાજા ભરથરી.
ક્ષમા કરોરે રાજા રંક છું નારી-અજ્ઞાની જાતજી;
અન્ય વખત એવું નહી કરૂં, લાજ્યા માતને તાતજી—ભેખરે.
કપટ રૂપીરે રાણી પીંગળા, એવું બોલે વચનજી;
રાજરે તજ્યું તુજ કારણે, જો વિચારીને મનજી;
—ભિક્ષા દેને મૈયા પીંગલા.
તુંરે ખોટી ને ખોટું રાજ છે, ખોટો સારો સંસારજી;
અલખ જગાવું વન એકલો, જેથી પામું ઉદ્ધારજી.—ભિક્ષા.
રહો તો રાજા રસોઇ કરૂં, જમતા જાઓ સ્વામીનાથજી;
ક્ષિરરે નીપજાવું ક્ષણ એકમાં, જમીએ આપણ સાથજી.—ભેખરે
મઢીરે કરાવું રંગ મહેલમાં, રાખું ગુપ્ત અવાસજી;
જેમરે જાણે નહિ જગતમાં, સાધો-જોગ રહી પાસજી—ભેખરે.
મહેલરે તારાને રાણી શું કરૂં, કેવો ગુપ્ત અવાસજી;
ક્ષિરરે ભોજન તારૂં રાણી શું કરૂં, નથી ભોગની આશજી—ભિક્ષા.
વાસી જંગલના જોગી અમે, નહો ગ્રામમાં વાસજી;
વિષની વેલીથી અળગો રહું, નહિ નારીનો પાસજી.—ભિક્ષા.
ભગવા જોઇ રાજા ભરથરી, દાવાનળ દીલ થાયજી;
માઇ-કહો-ન-મારા કંથજી, લાગે દેહમાં લાયજી.—ભેખરે.
વધુરે શું વદું રાણી પીંગળા, કરૂં અરે કેટલો ઉચ્ચારજી;
અંધુ જોવોરે અંધુ તજ્યો, માર્યો વચન નો મારજી,
હવેરે રાજને રાણી શું કરૂં ?

વાંકીરે વિધાતા મને ભુલાવી, લખીયા લેખ લલાટજી,
આનુંરે પ્રાયશ્ચિત હવે શું કરૂં, મારગ આપો પૃથ્વી માતજી—લેખરે.
ત્રણશો નારીરે અન્ય આપની, માળવપતિ મહારાજજી;
એકને કારણ એને નવ તજો, પાપી પીંગળાને કાજજી—લેખરે.
મોહ છોડી દે રાણી પીંગળા, પ્રીતે કર સતસંગજી;
સગુરે નથી કેઇ કોઇનું, આ સંસાર પતંગજી.—ભિક્ષા.
રતી હું તો ભિક્ષા દે મુને, નહિ તો કરૂ ગૃહ ત્યાગજી,
ગુરૂજી મારારે રોશે થશે, ચાલી જાય જમાતજી—ભિક્ષા.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:═══:—

થઇ પ્રેમવશ પાતાળીઆ, મારા મનના માલીક મળીયારે...(૨)
પ્રીતે કરો મુખવાસ, સજનવા રાજ હૃદયના વાસી.
પ્રેમદા પ્રીત જ્યોત પ્રકાશી, મારા મનના મનોરથ ફળીયારે...થઇ.
ભાગ્યવંત કર્યો ભગવતી મુજને, જીવન સફળ થયું મારૂં
કરો શ્રીહરિ શુભ તમારૂં, મારા મનના માલીક મળીયારે...થઇ.

વીર કેશરી—રાગ—ગઝલ,—કવ્વાલી—

થવાનું ના થવાનું કહે; નજુમી કોણ એવો છે;
ન જાણ્યું જાનકી નાથે; સ'વારે શું થવાનું છે?
હતી શલ્યા રૂપે "અહલ્યા" જગતમાં વાત જાહેર છે;
ન જાણ્યું જ્ઞાની ગૌતમે; સ'વારે શું થવાનું છે?
હતા કૌરવ, અને પાંડવ; જગતમાં મહાબળી યોદ્ધા;
ન જાણ્યું ભીષ્મ જેવાએ; સ'વારે શું થવાનું છે?
રમ્યા જુગટું સહુ સાથે; વિભુતી સૌ ગયા હારી;
ન જાણ્યું ધર્મ જેવાએ, સ'વારે શું થવાનું છે?

દલપત ભજન. —રાગ-ભજન—

મોહન તારી મોરલી,
વ્રજનારને વેરણુ થઇ !
(૨) હે.........હરી.
કોમળ સુરે કાળજુ કોર્યું,
ચીતડું ચોર્યું વેરણુ થઇ—મો.
કામ તો હવે કાંઇ ન સુજે—(૨)
સાંભળતા શત્રુ થઇ—(૨)
માતાપિતા તણી લાજુતજીને,
વૃંદાવનમાં ગઇ—મોહન
વ્રજનારને વેરણુ થઇ, મોહન તારી મોરલી તારી મોરલી—(૨)
આવા આવા કારમાં કામણુ (૨) શામળા સીધા થઇએ—મોહન.
દુઃખડાં કેરાં ડુંગર ડોળ્યા. મા બાપડી ર્યો પઇએ—મોહન.
"દલપત" વીહના દેવને મળવા (૨) ગોપીઓ ગોકુળ ગઇ—મોહન.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:═══:—

શું કહું કથની મારી રાજ, શું કહું કથની મ્હારી.
હું તો દેવના ત્રાસે હારી રાજ....................શું કહું.
પરખી પારિજાતિક મેં અર્પણુ કીધું મન મ્હારૂં,
પતી તજી પરલોક સિધાવ્યા, કરી જીવતર મમ ખારૂં રાજ—શું કહું.
ચંદન કાષ્ટની ચિતા રચાવી, પતિ સહગમનની આશે,
શુન્ય દેહ મમ સ્વામી તણો પણુ, ઉડી ગયો આકાશે રાજ—શું કહું.
અરપ્યું મેં સર્વસ સ્વામીને, પ્રેમની કફની ધારી;
તજી જગત જંજાળ સર્વ હું, પ્રીતે ભજું ત્રીપુરારી—શું કહું.

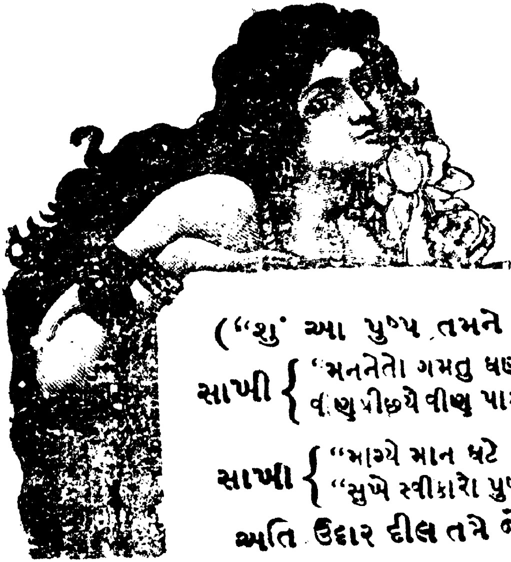
ભરથરી— રાગ-મરશીયા—

હાય, કેમ આ સહેશે ઉજેનીની રંડાપો, ધણી થઈ છો રાજાજી માફ નાખો।
આણું લક્ષ માળવાના છો સ્વામી, કામ કોડીલા રૂપે ન ખામી,
ગૌર અંગે ભભુત શી જામીરે,—હાય, કેમ૦
એક બાજું કૃષ્ણા તમારી રૂએ, ચંદ્રકળા ચોધાર નીર ચુએ,
બાપુ સુખે ન આજ કોઇ સુએરે—હાય૦
મેહલે મેહલે વિલાપ છાયો છે, પવન શોકનો શ્વસળે વાયો છે;
કળકળતાં બાઇઓ ને ભાઇઓ છેરે—હાય૦
ખાંધે લટકી શી ભગવી ઝોળી, આવ્યા વસ્ત્ર કયાં ગેરૂ ઝબોળી
હાય હઇડામાં પ્રગટાવી હોળીરે—હાય૦
નથી વિક્રમ ભાઇની કંઇ આશા, કીધાં કરમે એવારે તમાશા;
એણે બીજાં જંગલ કયાંઇ વસાવ્યારે—હાય૦
ધણી નોધારા અમને કરોમાં, આવું અણધાર્યું પગલું ભરોમાં,
જોગી જીવતાં ચિત્તામાં ધરોમાંરે—હાય૦

વીર કેશરી —રાગ. ગઝલ—

ખરા તે હીંદના સંતાન લડે જે હીંદને કાજે,
લડે જે હીંદને કાજે, મરે જે હીંદને કાજે.
ડુબાતો દેશને દેખી, ચડે વા'રે કમંરેથી,
પ્રભુ કે બાદશાહોથી, ઝુજે જે હીંદને કાજે,
ન મોહે માયા મહોબ્બતમાં, ન લોભે માલ દોલતમાં,
જીવત જર પ્રાણ સૌ પળમાં, તજે જે હીંદને કાજે.
યતોધર્મ સ્તતોજય છે, કરો યાહોમ શો ભય છે;
અમર તે થાય છે નિશ્ચયે; મરે જે હીંદને કાજે,

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:═══:—

મંજરીએ મંનડું મોહ્યું રે
મન ગમતા મહારાજ—
મારા મનગમતા મહારાજ
એ શું દીલડું અમપ્રોયુંરે
મન ગમતા મહારાજ—

("શું આ પુષ્પ તમને બહુ ગમે છે?")

સાખી { 'મનનેતો ગમતુ ઘણું મુખથી કેમમંગાય,
વણુપીછયે વીણુ પારખ્યે, ઘટેમાનમુનિરાય,

સાખા { "માગ્યે માન ઘટે નહિ જેવું જ્યાં દાતાર
"સુખે સ્વીકારો પુષ્પ આ ધરો કર્ણ મોઝાર

અતિ ઉદાર દીલ તને જોયું રે......મનગમતા

ઉદયભાણ— રાગ—ભજન

મન માયાના કરનારારે, જરી જોને તપાસી તારી કાયા,
પુછી જોને તું પંડીત પુરાણુારે, કોના અમર છે લેખ લખાણા;
કાચી છે કાયા આ, માટીની માયા, છે માટીના ખેલ બનાયા,
શાણા તો સમજી અલગ થયા, પણુ બાલક બીચારા લપટાયા.
લાખોની પાંખો ગઇ છે પીંખાઇ, જેણે મૂછપર લીંબુ ઠરાયા;
કાળના કોં'વાડેથી કોણ બચ્યું છે, ભલે રંક કે હોય મહારાયા,
સંધ્યાના જેવા રંગ સોનેરી, વંધ્યાને લાડ લડાયા;
જોબનને તન ધન તેવા સમજવાં, પાણીમાંના પડછાયા.

લીલાવતી —:═══:—

અરજી સાંભળોને સરકાર મુજને ગોઠતી નથી ઘરનાર [એ ટેક].
અગીયાર વાગે ઉંઘમાંથી ઉઠી, તરત તડકે જાય;
દાતણ કર્યા વિના મોગરીને મુળા. ખોળામાં લઇને ખાય—અ.
વાંકું ચુકું બોલી વડવું ને રડવું, કુઆડ રાંડને રોજ,
ઘરમાંથી ગોળ ઘી ચોરી ખાવાની, ખોટી પડી છે ખોજ,—અ.
પાડા પાડોશીને ડોસી ડોસાથી, લડી ચુકી લાખવાર,
પોતાના બાળકને નિત્ય બઝુડે, મારે મને પણ માર.—અ.
રાખના ઢગલામાં ફોરા પડયા જેવું, રાંડના મોઢાનું રૂપ,
ભુત ભડકામણી ભારે કુભારજા ભડકી મરૂં છું રે ભૂપ.—અ.
મુગરીના માળા સરખું છે માથું, વેંત વેંત લાંબા વાળ.
ખણતાં જુવોના ટોકળા ખેરવે, પરસેવાની પડનાળ,—અ.
હોળી—દીવાળીએ ન્હાવાનો નેમ છે, વડી ચતુર છે વહુ,
અંગે ઓધરાળાને લુગડામાં લીખો, મારવાડ કેરી મઉ.—અ.

વીણાવેલી— —:═══:—

કાયા કાચો કુંભ છે, જીવ મુસાફર પાસ,
તારો ત્યાં લગી જાણજે, જયાં લગી શ્વાસોશ્વાસ,
સદા સંસારમાં સુખ દુઃખ—સરખે સરખાં માની લઇયે,
રાખે જેવી રીતે રામા, રંગે તેવી રીતે રહીએ—સદા.

સાખી { પીંપળ પાન ખરંતા હસતી કુંપળીઆં
મુજ વીતી તુજ વીતશે, ધીરી બાપુડીઆં.

દશાના ઢંગ રૂતુના રંગ જેવા દેખી લઇએ—સદા.

સાખી { કદી મેહલો ને માળીઆ, કોમળ છપ્પર ખાટ;
કોઇ દીન એવો આવશે, ભુખ્યે ન મળશે ભાત —સદા.

માલતી-માધવ.

—:═══:—

નાનકડી નાજુક નાર બહુ નાનકડી, બહુ નાનકડી
મારા લાલાની છું લાડકડી (૨) છું લાડકડી (૩)
આંખ તણે મટકે પટકું છું લાલને—
નાની શુ સમજે વ્હાલાના વહાલને
(હું તો બધુંએ સમજી છું)
જાણીભોળો ભરથાર, તું બહુ માથે ચડી(૩)નાનકડી.

બિલ્વમંગળ ઉર્ફે સુરદાસ. રાગ—ભજન.

આ તારાં વચનો સારાં, સ્નેહે સાંભળતાં
શાન્તિ પામ્યું મન મારૂં રે આજે—આ.
જગની જંજાળમાંથી બાળનો બચાવ્યોજી,
ધન્ય ગુરૂ ચીન્તામણી, ધારૂં રે આજે!
—ભકિત ભગવાન કેરી કરતાં હમેશાંજી.
થવાનું ત્વરાએ શુભ તારૂં રે શાણા—આ તારાં,

વીર કેશરી

—:═══:—

આપ પાપડવાડીમાં પધારજો લ્હેરીલાલ,
મંદીરની સામે મકાન છે, નીચે દેશી દારૂની દુકાન છે.
રંગરંગીલી ચાલ મારી પાડોસમાં તુલસી કયારાનું નિશાન છે?
છજામાં! તુલસીના ઝાડનું નિશાન છે—લ્હેરીલાલ.
અખંડ અને અભંગ આજ સાંજ પહેલા પધારજો.
હડતાવાળાનું તોફાન છે, જયાં હડતાવાળાનું તોફાન છે—લ્હેરીલાલ.
જોખમ ભરેલું કામ પુરી પંચાત છે, ધારતી છે! આફતમાં
જાન છે, મારા બાપ ધારતી છે—લ્હેરીલાલ.

સંગીત લીલાવતી —:═══:—

લાજ છોડી છેક તેં છકેલ છોકરા બાપની તેં આબરૂના કાંકરા કર્યાં
આવી છે દીવાળી હોળી હૃદયામાં બળે, જઉં છું. વહુને
તેડવા પણ દાડો શો વળે. લા.
સે-સાસરામાં જાણે છે જમાઇને સહુ, માટે નહિ મોકલે વેવાઇ તો વહુ. લા.
સ-કરવાને વીવેક લોક લાજથી જવું..............................
જો-ગાડી લાગ્યો ખોટી કયાં સુધી થવું.

(બિલ્વમંગળ ઉર્ફે સુરદાસ —રાગ-ભજન—
દાસ પરે દયા લાવોરે, દયાળુ દેવા, દાસ પરે, દયા લાવો-ટેક.
સંસાર સંબંધ ત્રોડી જીવ આપ ચરણે જોડી,
હુંતો બની બેઠો, આવો આવોરે—દયાળુ
આંખો વિના સંકટ આવું, ખાડામાં ગોથા ખાઉં,
વારે-અવિનાશી આવો આવોરે—દયાળુ.

બલીરાજા —:═══:—
આનંદ મંગળ ગાઓ પરણાવી લેશું લ્હાવો,
મારી વેવણ રસીલી જોડી શોભશે?
નિરખી કન્યા કહેશો, મુખ જોઇ તાકી રહેશો—મારી.
વાહ ઠીક મળ્યું છે ટાણું, એક લુલું ને બીજું કાણું;
મળી વેવાઇને વેવાણું ફેરા ફેરવોને ઝટ—આનંદ
ફેડાકિયા તમે જોશો, હોળીને દહાડે રોશો;
કેવી જાન જોડી હું આવું, દુનિયામાં ડંકો વાગશે—આનંદ.
તડાકીયા કહું તમને, અતિ ઉમેદ મનમાં અમને,
વાજાં વગડાવું જો જો, ફરશુરામનો ફડાકો—આનંદ.

(મુંબઈની ઇમીટેશન શેઠાણી!) રાગ-ગઝલ—

તમે મુંબઇ વિષે આવ્યા, નિહાળી સર્વ હરખાયા
છતાં સાહેબ ઓ મ્હારા! જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

અહા! મુંબઇની **અલબેલી!** છેલી કંઇક **મુધરેલી,**
લટકતી લાજને મેલી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

ફરે છે કંથ ઉધરાણી, ભણે નામુ નયનતાણી
છતાં કહેવાય "શેઠાણી" જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

પતિ પરદેશમાં આવે, પ્રિયાને પાસ તેડાવે;
પછી વહુ પાંખ ફફડાવે, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

સ્વદેશે કામ સૌ કરતી, ખુશીથી ખાંડતી દળતી;
હવે રામા વિના રડતી જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

ઘરે સસરો અને સાસુ ખરચ વિણુ ખેરવે આંસુ
જમે વહુ મિષ્ટ ફરમાસુ જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

કુવેથી ખેંચતી પાણી નણંદની સાચવે ભાણી
હવે થઇ રાયની રાણી જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

ઘણી મુંબઇ તણી નારી બતાવે ઠાઠ બસ ભારી
બને વર થાય ભીખારી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

અને મુંબઇની શેઠાણી કરે પઇસા તણું પાણી
રળે વર ટાંટીઆ તાણી જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

પતિ શીતેર લાવે છે, સકળ પત્ની ઉડાવે છે,
છતાં દેવું કરાવે છે, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?

વસાવે નવનવી સાડી, ફુલેલી ફેન્સી ચોળી;
ખરીદે બુટની જોડી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
સુવાસિત તેલને અતર, રૂમાલો રાખતી સતર,
ગણે છે કોણ ત્યાં ગણતર! જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
કબાટો કે ત્રીજોરી ના-છતાં દશબાર ચાવીના;
રૂપાના રાખતી ઝુડા, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
જશે નાટક તમાસામાં અગર સરકસ-સીનેમામાં;
ગણે મ્હોટાઇ ભપકામાં જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
સદા-નરવી રહે નાડી, જતાં કંઇ જોઇશે ગાડી;
જશે લટકો કરી લાડી, જુવો મુંબઇની શેઠાણી?
કરે ઘરકામ સૌ ઘાટી—પદ્મણી પાલવે જાતી;
અહા? હોંસે હુવા ખાતી, જુઓ મુંબઇની શેઠાણી?
નથી નારી સકળ એવી, સતી કંઇ છે સીતા જેવી;
દયા સૈભાગ્યની દેવી અસલ છે એજ શેઠાણી?
નકલ કરનાર શેઠાણી? સુણી ના કોપશો વાણી;
હશે પરમાર્થિ ને શાણી, ખરી મુંબઇની શેઠાણી?
અપંગો પર દયા આણી, દુઃખીના દર્દને જાણી;
મદદ દેતાં ન અચકાણી! અહાહા! એજ શેઠાણી?
સ્થિતિ સ્વામી તણી જાણી; વીના"ઘાટી"ન ગભરાણી;
શિયવંતી વિનયવાળી, ગુણી ગૃહરાજ્યની રાણી?
("શા. મણીકાન્ત"ની કાવ્યમાળામાંથી)

કુંસવધ.

—:═══:—

કાનુડા તારી કામણુ કરનારી, વૃજમાં વાંસલડી વાગી.
મીઠી ને વળી મોહક, મન વશ કરનારી—વૃજમાં.
મન વશ કરનારી, સ્વર સુણતાં લાગે સુખકારી;
હું ઘેલી, (૨) તમ વિણુ થઇ છું ગિરધારી—વૃજમાં.

ભિષ્મ પીતામહ.

—:═══:—

જખમના દરદો જખમી જાણેરે, વિણુ-જખમી શું જાણે.
મરદન ઘા તો મરદ વખાણે, કાયર શું જાણે.
ઓ બાઇજી..........................કાયર શું જાણે;
આમ્ર સ્વાદમાં કોકીલ માણે મૈના દાડમ દાણે,
હરખી હરખી હંસ કમળના કોમળ તંતુ તાણેરે;
બગલા શું જાણે...............ઓ બાઇજી.........જ૦
પતિ-પત્ની માણે રતીરસમાં કામદેવને બાણે,
શું સમજે તે જોગી જન્મનાં, જે જગ મીથ્યા જાણેરે;
જાણે તે જાણે..................ઓ બાઇજી........જ.

વૈરાટપર્વ **રાગ—ભજન.**

કાયા માયા કોઇકી નાહીં ભાઇ, સબ કહેતેહૈંય અપની અપની.
સત્ય જુગમેં હરિશ્ચંદ્ર ભયે રાજા, સત્યકી સત્ય કહી,
એક સત્ય કે કારને ઉને કાયા—એચ દઇ?
ત્રેતામે રાવણુ ભયે રાજા કંચન કોડ સહી,
એક લક્ષ પુત્ર, સવા લખ ગ્નાતી, વાકો લકડી નાહીં મીલી?
પ્રાન વાયુ જબ ઉડ ગયા તનસે, માયાભી મીટ ગઇ,
ઇસ દુનીયામે વોહી નર જુલા. જીસને કાયા અપની કહી.

બળીરાજા. —:═══:—

છાને કહેતા છાનેલી, રંગીલા મને છાને કહેતા છાનેલી,
હું તો જોબનમાં ઘેલી બનેલી—રંગીલા મને૦
બાગબગીચાની સહેલ બહુ સુંદર, જાણે શું ઘરમાં ગોંધેલી,
બદામી હુલવોને ધારી જલેબી. તાજી તાજી ખાઉં પહેલી-રંગીલા.
સાટીનની સાડીઓ કસબી ભરેલી કોર, સ્વપ્ને નહિ કોઇએ દીઠેલી;
પોલકાને ચોળીઓનો પાર નહિ મારે, લટકેથી લુંટી લાવેલી-રંગીલા.
નવસેરા હાર આવ્યા મોતીના સુંદર, અંગડીઓ માણેક મઢેલી;
લુમખાને ઝુમખાં લાડ લાઇ પહેરતી. વિદ્યા હું પાકી ભણેલી-રંગીલા.

સુર્યકુમારી —:═══:—

સોહામણી સ્વર્ગની વાટ, એક દીન શોહાવજો હોરાજ,
રસિલા અમરાપુરીના ઘાટ, એક દીન શોહાવજો હેરાજ.
મૃત્યુ લોકનાં મનુષ્ય કયાં-કયાં અમરાપુરી ઘાટ,
અઘટીત-કહો એ કેમ બને, વસમી વીકટ એ વાટ.
મુગટમણી તમે રજસદનના, પારીજાતક તમે નંદનવનના;
રાજવંશી દેવાંશી રસીકવર, પ્રિતજયોત પ્રકટાવી પરસ્પર.
મેળવવા અંતરમાં અતર, સ્વગ અમારૂં સોહાવજો હોરાજ.

રાજા શંભાજી. —રાગ-ભજન-ઉસ્તદી.—

રાજા તોરા ડુંગરીઆ પર, બોલે ઝીણા મોર.
મોર જો બોલે પપૈયા બોલે, કોયલ કરેરે કલશોર (૨)-રાજા.
માઝમ રાત વીજલડી ચમકે. છાંઇ ઘટા શી ઘનઘોર (૩)-રાજા.
સાખી { કોકિલ કલરવ તું કરી, બળતીને નવ બાળ.
{ હું સુતી પિયુ વિરહમાં, હૈડે ઉઠે ઝાળ.
બાઇ "મીરાં" કહે પ્રભુ ગીરધરનાગર, તું મારા ચિતડાનો ચોર-રાજા.

ભજનામૃત. —રાગ. ભજન મીરાંબાઇકૃત—

બલીહારી રસીયા ગીરધારી,
સુંદર શ્યામ હો તજી અમને.
મથુરાંના વાસી. આવા ન બનીયેજી,
વાંસલડી વાગે એહવા ભણુકારા વાગેને.
વ્રજ વાટ લાગે ખારી–સુંદર
જમુનાને કાંઠો વહાલા. ખાવાને દોડેને,
અકળાવી દે છે મુને ભારી.
વૃંદાવનકેરી શોભા, તમવીણુ અમનેતો
નવ લાગે હવે સારી–સુંદર
ગોવરધન તોળ્યો વ્હાલા ટચલી
આંગળીયેને. અમપર ઢોળ્યો ગીરધારી
મીરાંબાઈ કહે પ્રભુ ગીરધરના ગુણુ, શુદ્ધ પ્રભુ લેજો માહરી–સુંદર

અરૂણોદય. —: આબાદીનો ઉપાય :—

ચાહો જો ભારતના સંતાન, જગતમાં ભારત આબાદી
.................................—તમે અંગે ધરો ખાદી.
દેશ ઉદયની તજો નિરાશા, હવે બનો આશાવાદી,
વિદેશીના તમે મોહ તજ્યાં નહી, કરી દેશની બરબાદી,
કલંક કાળા દુર કરો એ, પાવન કર પહેરો ખાદી–ચાહો.
" આ દેશ ભારત વર્ષ છે, જ્યાં પ્રથમ અરૂણોદય થયો,"
" અસ્તાચળે તમ ભાગ્યનો. ભાનુ અરે આજે ગયો."
" પ્રાચીનકળા મંદીર તમારૂં, તેજ હીણુ દેખાય છે,"
" કારણુ તમારી સંપતિ, પરદેશમાં વહી જાય છે."
લોકમાન્યના વિર વ્રતની, કંઇ ધરો ઉરમાં યાદી, –તમે અંગે.

એકજ ભુલ.

મને ભોળીને **ભરમાવીરે** મા કેમ કરૂં ?
અણસમજુને **ફોસલાવીરે** મા કેમ કરૂં ?
મારી પાસે પાસે આવે, છાની વાતો સંભળાવે,
મારૂં દીલ લલચાવે, પેલો ગરજી !
પ્યારી કહીને બોલાવે, એની પાસે કેમ ફાવે,
એ તો સંભાળે ન એક, મારી **અરજી;**
છાતીમાં–તો અરરરરરર અરરરરરરર થાયરે. મા કેમ કરૂં–મને
એના મોઢાંથી મીઠાસ એ તો જાણે નાગપાસ,
પછી હોય કે ન હોય મારી મરજી;
કરે પરાણે એ **પ્રીત,** એતે કયાંની હશે રીત ?
થઇ બેશે ધરાર મારો વરજી ?

પૃથ્વી પુત્ર

માળ **મોતીડાની** મોંઘી મંગાવજો,
કંથ કોડીલા કંઠે પહેરાવજો.
ચોળી **કુંસુબી** રંગે રંગાવજો.—માળ.
સાડી સુંદર **શરીરે** સોહાવજો.
હોંશીલા હીરાની બંગડી બનાવજો.
કોમળ કર કુંદન ને કંકણ દીપાવજો,
હાર **હીરા** **માણેકે** મઢાવજો.—માળ.
નીત્ય મીષ્ટ ભોજનીયાં ભાવે જમાડજો,
આછાં આછાં ફુલડાંની વેણી ગુંથાવજો.
સદન વીજળીની જયોતે સોહાવજો,
મીઠા **જોબનનાં** જાંબુ ખવરાવજો.—માળ.

રાજા જશવન્તસિંહ —રાગ. કવ્વાલી—

અમર આત્મા અમારો છે. મરણ દરકાર શા માટે !
મરી જાણે જે જન્મીને, જીવન દરકાર શા માટે !
જગતમાં પ્રાણી કૈ મરતાં-મરીને-જન્મતાં પાછાં,
બધાં ઘટમાળમાં ફરતાં, પછી તકરાર શા માટે !
ચૂક્યો જે લક્ષ જીવનનું ગયો તે જીંદગી હારી.
જીવ્યો તે ના જીવ્યો જગમાં, જીવન ને ભાર શા માટે.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:≡≡≡:—

માલીકના બાળક સૌ માલીક સૌના શ્રી જગનાથ (૨)
કર્તા હર્તા સૃષ્ટિના સૌ બાજી એને હાથ-
ઋણાનુંબંધે આવી મળતું, બાંધ્યું નવ કોઇનાથી ખળતું
જગત માત્ર તેને આધીન છે. અનાથના જે નાથ
નહિ પીંડ આ પોતા તણો. પોતાનું કંઇ ના જાણવું
સૌએ શુભાશુભ કર્મને પોતા તણુંજ પ્રમાણવું-જગત.

છત્રવિજય —:≡≡≡:—

આશીષ બાપુ આપો, અહીંઆથી વંજો માપો
મારા રાજા ચાલાકી આનું નામ છે—
તાલ કેવો કાપો ? ભગલા દગો તેં દીધો;
આ સિંહ તણો ચાલાકીથી શીકાર પડાવી લીધો.—મારા૦
ભોગ લાગ્યા મારા મેં ભગલાને ઘરમાં ઘાલ્યો.
ગોટાળો ગંભીર કર્યો, ને બુલબુલ આ લઇ ચાલ્યો.
(વાહરે મારા વ્હાલા-લટકાળા લહેરી લાલા)
ફેકર શીદ કરો છો ચાળા ! તમને લઇ જાય મોટરવાળા—મારા૦

—:═══════:—

રંગી, આ દુન્યા. નારંગીએ, રંગી, તે રંગી બેરંગી, દુન્યા દોરંગી...રંગી
સાગર પાણી શીતળમાં, વડવાનળ તેના તળમાં, આગને પાણી બન્યા સંગી
આ આજે અંગી મનાતાં, કાલે ભુજંગી થાતાં
કોણ ભુજંગી...કોણ અંગી...રંગી...
વાયુ જે દીપક ઠારે, આગને એજ વધારે;
પ્રભુની પ્રભુતા દોરંગી...રંગી આ દુનીઆ.

ઓડાણો. —કબીર ભજન—

તારી ધારે ગાડી હાંકોરે, મેરામણ ગાડીવાળા,
તારી મરજી ગાડી હાંકોરે, મેરામણ ગાડીવાળા;
ઘોડા છુટયા થાનશે, પીછે પડી પોકાર,
દશ દરવાજા બંધ હુવા, તોબી નીકળ ગયા અસ્વાર-તારી૦
ગંગા કીનારે ઘર કરી, અને નહાવો નીરમળ નિર,
આપ્યા વિના શું પામીએ, તે કહી ગયા દાસ કબીર-તારી૦

અરૂણોદય. —રાગ-ગઝલ-કવ્વાલી.

વ્હાલા કહું વહેવારની, બે વાત આ અમૂલ છે,
અભીમાનથી ન સાંભળો તો આ તમારી ભૂલ છે!
મન માન્યું મળતું નથી, કોઈને બહુય સંસારમાં,
ખામીમાં ખામી ખોળવી, એ તો તમારી ભૂલ છે.
કાળા છીએ રંગે અમે પણ, કાળજાં-કાળા નથી,
તેનાય કીંમત ના કરો તો, આ તમારી ભૂલ છે.
છોડી અમે શ્રી રામને, જપીએ તમારા નામને,
તોએ ન રાખો નેડલો, તો જીવતર અમારૂં ધુળ છે.
મીઠા અમી આપો નહીં, તો ચાહુ—એ શા કામનો,
ચાંપ પાઇ બાળો કાળજાં, એ તો તમારી ભૂલ છે.

અહલ્યાબાઈ. —:═══:—

મને એવો પરણ્યો ભાવે, બોલ્યું સાંખે લાડ લડાવે,
નોકર થઇને નમતો આવે. લાગે પાય, પાય, પાય,
મનગમતાં વસ્ત્રો લાવે, હીરા મોતીડા મંગાવે.
પ્રેમે પ્રીતિરસ પીવડાવે ચિતડું ચાય, ચાય, ચાય,
મીઠી બંસીહું–એ મણીધર, મધુર નાદપર ડોલે,
નયન ઇશારે થનથન નાચે ખમા, ખમા, કહી બોલે,
નમતો જાય, જાય, જાય,

{ બન્ને મેઘ એ હોય શ્યામ હું–વીજળી થોડી થોડી,
કામણગારો કૃષ્ણ, ગણીને, બનું રાધીકા ગોરી–જોડી–
જુગતી થાય, થાય, થાય,

{ ધોળે દિવસે રાત કહું તો. "હાજી હા" જે કરતો.
બની દીવાનો રૂપ રંગમાં પાછળ પાછળ ફરતો,
"હું કુ–હોવે" ધણી તો તેવો જોઇએ લાગે પાય, પાય, પાય,

વિર કુણાલ —રાગ–ગઝલ—

સમય જો હોય સારો તો, સકળ સંસાર સારો છે,
સમય સારો સિધાવ્યો ત્યાં, નહીં સંસાર તારો છે.
સમય પર જે મહારાજા, સમય પર તે ધરે ભગવા,
સમય પર ખાય તે ધક્કા, સમયનો રંગ ન્યારો છે.
ચડે વાદળ ચડે ભરતી, ચડે જોબન વધે લક્ષ્મી,
ઘડીમાં તે પડી જાતાં. સમયનો રંગ ન્યારો છે.
સમય સારે ન સારૂં જે, કહે તે સહુ ગમારો છે,
અભાગી ખાય તે ખત્તા, સમયનો રંગ ન્યારો છે.

સુકન્યા સાવિત્રી—(યમ સાવિત્રી સંવાદ)

શા માટે શ્રમ કરે, સતિ તુજ પતિભક્તિ સાચી (૨) હવે પુત્રી વળ તું પાછી (૨)
સાવિત્રી–સજ્જન કેરાં સાથમાં, મેં ડગ ભરીયાં સાત,
મિત્ર ભાવે સુણજો હવે, આ દીન વનીતાની વાત.
ધર્મ જે વેદ પુરાણે ભણીયો, મુખ્ય ધર્મ ગૃહસ્થાશ્રમ ગણીયો,
કૃપાનાથ મમ, પ્રાણનાથ શું રહી વૃતી રાચી (૨) વળું મહારાજ કયમ પાછી (૨)
યમ–સુણી વિવેક ભરી મૃદુ વાણી, થયો પ્રસન્ન અતિ મન શાણી,
સત્યવાનના જીવિત વિનાં, કાંઈ-ઇચ્છીત વર યાચી, (૨) હવે–
સાવિત્રી–મહારાજ ! (મારાં અંધ સાસુ સુશ્વર દેખતાં થાય.)
યમ–તથાસ્તુ ! ભાગ્યવતી તું અતિ દુર આવી. થાય કાથી મિથ્યા નવ ભાવી–શા૦
સાવિત્રી–પતિ સમીપ શ્રમ નહી જરી જ્યાં જાએ મમ નાથ,
તપવૃત આપકૃપા વડે ત્યાં આવુ તમ સાથ, સંગત સજ્જન તણી નથી સોંઘી–
મૈત્રી સંતપુરુષની મોંઘી, કૃપાનાથ મથ પ્રાણનાથ શું રહી વૃતિરાચી (૨) વળુ
યમ–અર્થ યુકત સંભાષણ તારૂં બુધ્ધિમાં વૃદ્ધિ કરનારૂં,
સત્યવાનના જીવીત વીના, કાંઈ-ઇચ્છીત વર યાચી—હવે.
સાવિત્રી–મહારાજ(મહારાબુદ્ધિશાળીસસરાજીનેપાછુંરાજ્યપ્રાપ્તથાય)
યમ–તથાસ્તુ! ઉત્તમ વર બે આપ્યાં ભાવે હજી પ્રેમદા પુંઠળ આવે–શા૦
સાવિત્રી–સુપાત્ર જન કરતાં કદી, સુપાત્રોનું સનમાન,
સાધુ, તો દુશ્મન તણું, પણ સાંધે કલ્યાણ.
કૃપાનાથ મમ પ્રાણનાથ શું, રહી વૃતી રાચી. (૨) વળું,
યમ–શિતળ વચન સુધાસમ તારા, તૃષા તૃષાતુરની હરનારાં,
સત્યવાનના જીવીત વિના, કાંઇ-ઇચ્છીત વર યાચી–હવે.
સાવિત્રી–મહારાજ ! (મારા પિતાના કુળની વૃદ્ધિ કરનાર મારે સો ભાઈ થાય.)
યમ–તથાસ્તુ. સાસરીયાનું માન વધાર્યું, પીયરતણું પણ કાજ સુધાર્યું–શા૦
સાવિત્રી–પર દુઃખે દુખીયા બને, દુઃખદ હદય વિશ્રામ,
.............................સરસો ભારે સંતનો, ઠરવાનું શુભ ઠામ.

સ્વજન માંહી વિશ્વાસ નવ લાવે, **સજ્જન** ઘર પુછતું સૌ આવે,
કૃપાનાથ મમ પ્રાણનાથ શું રહી વૃત્તી રાચી. (૨) વળું.
યમ-મધુરાં નવીન વચન સંભળાવ્યા, અતિશય તે મારે મન ભાવ્યાં.
સત્યવાનનાં જીવીત વીનાં. **કાંઈ-ઈચ્છીત વર યાચી.** (૨) **હવે.**
સાવિત્રી-મહારાજ ! (**મને મારા સ્વામીથી ઔરસ સો પુત્ર થાય.**)
યમ-તથાસ્તુ ! ઘટે ના થાવું અતિ, **વર લોભી,** તજી પુઠ હવે
જા અહીં થોભી, **સા૦**
સાવિત્રી-સ્વધર્મ વ્હાલો સાધુને, જે ચુકે નવ **લગાર,**
સાંપ્રત **ભુત ભવિષ્યની,** ગતિ તણાં **આધાર.**
સજ્જન ફરે ન આશા આવી, બોલ્યું અબોલ્યું ન કરે કદાપી.
કૃપાનાથ મમ પ્રાણનાથ શું રહી વૃત્તી રાચી. (૨) વળું.
યમ-અમુલ્ય તારાં વચન વિચારી, વાધે તુજમા **ભક્તિ** મારી,
ભગવતી છેલ્લું ઉત્તમ અનુપમ, **ઈચ્છીત વર યાચી** (૨) **હવે.**
સાવિત્રી-પુત્ર તણું મુજને દીધું, પ્રભુ આપે વરદાન,
જીવત દાન દઈ જીવનને, સત્ય કરો ભગવાન..................!!!

સુદ્રા પ્રતાપ. —:═══:—

બહુ ધીરજના ફળ મીઠાં **બેન,** ધીરજના ફળ મીઠાં છે;
કહે ઋતુ વિણ ફળ કયાં દીઠાં બેન ઋતુ વિણ ફળ કયાં દીઠાં છે.
તરૂવર તહાં તરૂવરની છાયા. **કંથ તહાં કામનિની કાયા;**
જન બહુ મથન કરીને થાકે, ઉતાવળે **આંબા** નવ પાકે.
મન કરીએ ન અજીઠાં......બેન-ધીરજ.

માલતી માધવ. —:═══:—

લ્યો સુંદરી **સુમનની માળા,** જઈ કહેજો **પ્રણામ હમારા,**
માળા નહિ પણ **વરમાળા,** સુંદર વર ઓ...**શરમાળા.**
મુખ દર્શનથી મન ચોરી (૨) ચિત હરી ગઇ બાળ **ચકોરી,**
તમે કિશોર એ **નવલ કિશોરી,** મટકે મોહ્યાં મટકાળા...લ્યો.

શ્રી ભોજાભગત કૃત. —ચાબખો. રાગ ભજન—

મુરખે નાર કુભારજા આણી, એનું ઘર કર્યું ધુળધાણી—ટેક.
પાંચ મણની લાપસી ભરડી મણની ભુંજી ધાણી;
ઘીનાં ધાડવા ઢોળી નાખ્યાં, દુધમાં નાંખ્યું પાણી—મુરખે.
વાર પંરબે વઢવાઢ કરેને, કલેશ કરે જાણી જાણી;
છોકરાંને માથે છણકાં કરેને, ચૂંટીઓ લે તાણી તાણી—મુરખે.
ખરે બપોરે રસોઇ નીપજાવેને રાતે જાતી પાણી;
છોકરાંને મારી મારી સુવાડે ઓલાવા રાત જાણી—મુરખે.
ટાઢું શીળું કંથ આગળ ઝાંસે, મરે જ્યારે ભૂત તાણી;
સાંજ પડે ઘેર ભટકીને આવી, ઉપર જાતાં રીસાણી—મુરખે.
પટીયા પાડી આંખ આંજી આઠડે, સાસરે પીયર ન સમાણી;
"ભોજો ભગત" કહે ગુરૂ પ્રતાપે; ઉતરેલ નાર શીદ આણી—

પૃથ્વી પુત્ર. —રાગ. કવ્વાલી—

લોકો કહે છે કૃષ્ણ કર્તા, અકર્તા સાક્ષાત છે;
તો ધ્યાન દઇને સાંભળો. આ અજાયબીની વાત છે.
ખાંડીવને બાળ્યું અર્જુને લંકા હતી સોના તણી
હનુમાનજીને પૂછડે; ત્યાં આદર્યો ઉત્પાત છે.
બાળ્યો નકામો કામને, બેભાનમાં શ્રી શંકરે,
દારિદ્ર જગતનું બાળવા ના કોઇની તાકાત છે.
આ કોલસાનો ભેદ એ, દારિદ્ર બાળો દેશનું;
જો કૃષ્ણથી એ ના બળ્યું તો અજાયબીની વાત છે.
બ્રહસ્પતિ સમ વિદ્વતામાં, વિપ્ર આ સાક્ષાત છે,
ઉલટા તણું સુલટું કર્યું, એ અજાયબીની વાત છે.

ઉદય-ભાણુ.

રસીયો રસીલી ચાંદની નો—
સમો સાંધી.
તજી સઘળી ઉપાધિ, ગયાં—
ઉપવનમાં
ગુપચુપ વાતો કરે,
નેન ના ઇશારા કરે,
સંગે હસે હરે ફરે રંગ—
ધુનમાં—(પછી),
પળમાં રીસાયા છે રસીલા
ભાન ભૂલી ભામિની—
માનતા મોહન નથી, હાથે પગે થઇ માનુની
વેળા રસીલા વહી જશે, પસ્તાવો પાછળથી થશે,
માન મોહન! માન જાશે કાળ કા'ણી રહી જશે.
તું માન ભલે ના માન મને પરવા નહિ,
જીવજાન તને નહિ અલગ કરૂં તનથી,
પ્રીત વચન વીણા રચના રસીયા મન વસીયા મારેજી—

સંસાર નૌકા. — રાગ. ઉસ્તાદી. —

શ્યામ ઝુલે હીંડોળા કુંજન બનમે! કુજન બનમેં મધુ બનમે.
લતાએં—પુષ્પોકો, ઝુલેમે કયા ઝુલાતી હંએ?
પવનકે ઝોકોમે કયેસી સુગંધ આતી હંએ?
ચમનમેં ઝુકતે શાખેં સમા દીખાતી હંએ?
મદન કો ગોદમે લેકર, એહ સબ રમાતી હંય?
બસ ગઇ સાંવરી સુરત એહ નયનમે?—શ્યામ૦

સાગર સરીતા. —:═══:—

કુંવારૂં રહેવુંજ ઘણુંજ સારૂં બળ્યું પરણવાનું કાકાજી બળ્યું પરણવાનું,
સારો ધણી જો નહીં મળે તો જુગ જુગ રડવાનું;
કાકાજી જુગ જુગ રડવાનું.
પ્રેમથી રમાડું તને વ્હાલી હંમેશા, ખાલી તું શીદ અકળાય;
ઓ વ્હાલી ખાલી તું શીદ અકળાય;
ભાણીયા દીકરા મુંગો રહે. નહીં તો ફજેતો થાય;
ઓ કાકા તમારૂં નખ્ખોદ જાય.
મેનાં તું ક્યારે હવે મારી થાય......નહીં......તો કુંવારૂં૦

સુરદાસ કૃત. —ભજન–રાગ–પદ—

કે'વું તે થાશે વહાણું, ઘેલા પ્રાણી કેવું તે વાશે વહાણું-(ટેક)
લાડીને લાવું ને પુત્ર પરણાવુ, કાલની વાત ન જાણું-ઘેલા,
બળીરાજા કહે લેઉં ઇન્દ્રાસન, યજ્ઞ કીધા નવ્વાણું-ઘેલા.
જગત જુગદીશ ના ઓળખ્યા, એણે-ક્ષણું એક ન રહેવાણું-ઘેલા.
કાયા જુઠી માયારે જુઠી, જુઠું તે ઘર કેરૂ નાણું-ઘેલા.
"સુરદાસ" કહે તમે હરી ભજી લ્યો, ઓચિંતુ આવશે આણું-ઘેલા.

સત્ય પ્રકાશ —:═══:—

બાઇ હું તો પરણી તોય કુંવારી;
મને મળ્યો વૃદ્ધ ભરથાર, મારો એળે ગયો અવતાર–બાઇ.
સાસુ સતાવે નણંદ ડરાવે મ્હેણાં સહુ સંભળાવો.
કજોડલાની કહાણી કહી મને પાડોશણ શરમાવે–બાઇ.
કુવે તળાવે પાણી જાઉં ત્યાં લોકો પાછળ આવે
"નવી કાકી ક્યાં ચાલ્યાં" કહીને, પીટયા મને બોલાવે–બાઇ.

સુરદાસ. —રાગ. ભજન—પદ—

નાથ કૈસે ગજકો બંધ છુડાયો,
પ્રભુ એહી અચરજ મોહે આયો—ના.
ગજ ઔરગ્રાહ લડત જલ ભીતર,
લડત લડત ગજ હાર્યો,
જવભર શુંઢ રહી જલ ઉપર,
તબ હરી નામ પુકાર્યો—ના.
સવરીકે બોર સુદામાકે,
તાંદુલ,રૂચીરૂચી ભોગલગાયો,
દુર્યોધનકો મેવા ત્યાગી,
ભાજી વિદુર ઘર પાયો—ના.
પેઠ પાતાળ કાળી નાગ,
નાથ્યો ફણપરનૃત્યકરાયો,
ગીરી ગોવરધન કર પરધારી
નંદ ઘર લાલ કહાયો—ના.
અગાસુર માર્યો, બગાસુર માર્યો, દાવાનળ પાન કરાયો,
સ્થંભ ફોડ હિરનાકંશ માર્યો, નરસંગ નામ ધરાયો—ના.
અજમેલ ગજ ગુનકા તારી, દ્રોપદીકો ચિર પુરાયો.
પયપાન કરતાં પુતના મારી, કુબજાકો રૂપ બનાયો—ના.
ખોલ કોટડી પ્યાદલ ધાયો, ગરૂડકો નાહિ બોલાયો,
છુટો નહિ રાધાજીકો કંગન, ઓ બલ કહારે ગુમાયો—ના.
જોગી જીનકા ધ્યાન ધરત હે, ધ્યાન ધરત નહીં આયો,
"સુરદાસ" પ્રભુ તિહારે મીલનકુ, જશોદાકી ધેન ચરાયો—ના.

નંદ—બત્રીશી. —સત્ય-શેત્રંજ—

ગંગાજળ નિરમળ સમુ શુદ્ધ પવિત્રજ સાર,
તેવું કુળ જો માહરૂં (તો) પડ પાસા પોબાર.
હુંસ ગયો સરોવર તીરે દીઠું અમ્રત સાર;
પીધા વીણ પાછો ફર્યો, (તો) પડ પાસા પોબાર.
સત્ય ચુકે જો સાધવિ, ધરા ન ઝીલે ભાર,
તે ગુણ હોય જો મુજ મહીં (તો) પડ પાસા પોબાર.
નાગ મુખે અમૃત ઝરણ ચોર કને ભંડાર,
કામી પાસે રહે કામની (તો) પડ પાસા પોબાર.
મીઠો આંબો સર્વદા, ઉત્તમ ફળ દેનાર.
સસ અસત્ય ઠરે નહિ (તો) પડ તો પાસા પોબાર.
વિમળ કમળ વિલોકીને, ભ્રમર ગયો તે ઠાર.
દીઠું પણ અડક્યો નહિ (તો) પડ પાસા પોબાર.
અહલ્યા સિતા દ્રૌપદી સતિ ખરી નીરધાર.
તેવું ચિત્ત જો માહરૂં (તો) પડ પાસા પોબાર.
ભૂખ્યા આગળ જો ધરે, ઉત્તમ ભોજન સાર,
ખાધા વિણ ઉઠે નહિ (તો) પડ પાસા પોબાર.

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —:═══:—

અલી જોજે મનાતી ભોળી મેના, ભોળવશે તુજને પોપટજી મીઠું મીઠું બોલી.
અલી જોજે દેતી તું અંતર ખોલી...............ભોળવશે

સાખી { પ્રેમે પોપટ દાઝ દીલની દીલ મહીં સમાવશે,
રૂતુ વસંતે માનુનીને મદનરાજ મનાવશે, }

રસ રાજની રસરેલ જ્યાં રગ રગ મહીં વ્યાપી જશે,
જખ મારી મેના માનશે, પણ ખોધ પાયે લાગશે—

પુંડલીક —રાગ-ભજન—

હમણાં તો નથી નવરાશ ગુરૂરાજ અમો ઘડપણમાં ગોવીંદ ગાશું
મરણ પછીની વાતો કરો છો મોટી, ત્યારે હમણાં શું પ્હેરવી લંગોટી;
વાત થાય છે ઉધારની તે ખોટી, કેમ શ્યામલાલ ? સાચું...યાર...ઘડ.
હજુ બાંધવા છે મારે કંઇક માળા, હજુ થાવું છે દશ વીશ મીલવાળા
ઘર તાજા કરી ફુંકવા દીવાળા–કેમ શ્યામલાલ ?...સાચું...યાર–ઘ.
જ્યારે ચાલશે નહીં કાયા હમારી, ત્યારે સાંભળીશું કથા આ તમારી,
મળે નારી નહિ તો રહેજે બ્રહ્મચારી–કેમ શ્યામલાલ ?...સાચું–યાર.

છત્ર વિજય —:═══:—

અલી નયન બાણ કયાં વાગ્યા ?
મનના મુગ્ધ ભાવ કયાં જાગ્યાં ? સાચું બોલ બોલ બોલ.
કોણ રસિકવર મળ્યા પરસ્પર કયાં હૃદયે અનુરાગ્યા ?
લોચનીયાં મદ ઘેરા તલસે અધર સુધારસ તરસ્યાં.
વશીકરણ કોણે કીધા–આ, વ્હાલ કહે કયાં વરસ્યાં ?–સાચું.
લાલ કોણ ને લગની શાની, હજી હું બાળ કુંવારી,
ચાલાકી મુકી દો ચતુરા, જાણી ઠગાઇ તમારી.

આનંદ લહરી —:═══:—

પાધરે પંથે જા ગુમાની ! પાધરે પંથે જા.
સુંદરી સામા જોઇ જાદુગરી, આંખના ન કર ઘા;
રસિયાજી ? આવી નાજુક વયમાં અવળા લક્ષણ આ.
હઠીલા ! પધારે પંથે જા, રંગીલા ! પાધરે પંથે જા;
વાત કરૂં જરા છાતીયે ચાંપું, કે ચુંબન આપું–હા.
દંત દંખે એવા અધરામૃતની સાફ ઘસીને નાં;
છોગાળા ! પાધરે પંથે જા, છબીલા ! પાધરે પંથે જા.